

2019 оны 12 дугаар сарын 20
№48 /1101/

ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН АЛБАН МЭДЭЭЛЭЛ

**Монгол Улсын
хууль**

**Засгийн газрын тусгай
сангийн тухай
/Шинэчилсэн найруулга/**

**Монгол Улсын
хууль**

**Гаалийн албан татварыг
хөнгөлөх тухай**

**Монгол Улсын
Их Хурлын
тогтоол**

**Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн
талаар авах зарим арга
хэмжээний тухай**

ГАРЧИГ
МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

422.	Засгийн газрын тусгай сангийн тухай /Шинэчилсэн найруулга/	1990
423.	Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль хүчингүй болсонд тооцох тухай	2015
424.	Ирээдүйн тэтгэврийн нөөц сангийн тухай хууль хүчингүй болсонд тооцох тухай	2016
425.	Өрийн удирдлагын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай	2016
426.	Төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай	2017
427.	Үйлдвэрлэлийг дэмжих тухай хууль хүчингүй болсонд тооцох тухай	2018
428.	Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай	2018
429.	Агаарын тухай хуулийн зарим зүйл хүчингүй болсонд тооцох тухай	2018
430.	Зээлийн батлан даалтын сангийн тухай хуулийн зарим заалт, хэсэг хүчингүй болсонд тооцох тухай	2019
431.	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай	2019
432.	Ойн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай	2020
433.	Тамхины хяналтын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай	2020
434.	Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай	2021
435.	Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-ийг дагаж мөрдөх журмын тухай	2021
436.	Жижиг, дунд үйлдвэр үйлчилгээг дэмжих тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай	2022
437.	Ашигт малтмалын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай	2022
438.	Ашигт малтмалын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай	2026

439.	Гаалийн албан татварыг хөнгөлөх тухай		2026
440.	Гаалийн албан татварыг хөнгөлөх тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай		2027
441.	Нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлөх тухай		2027
442.	Онцгой албан татвараас чөлөөлөх тухай		2028
МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ			
443.	Хуулийн төсөл буцаах тухай	Дугаар 87	2028
444.	Хуулийн төсөл буцаах тухай	Дугаар 88	2029
445.	Хуулийн төсөл буцаах тухай	Дугаар 93	2029
446.	Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай	Дугаар 96	2030
447.	Ардчилсан хувьсгалын 30 жилийн ойн медаль бий болгох тухай	Дугаар 97	2030
МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ			
2019 оны 11 дүгээр сарын 13-ны өдөр		Улаанбаатар хот	
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТУСГАЙ САНГИЙН ТУХАЙ /Шинэчилсэн найруулга/			
НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ			
1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт			
1.1.Энэ хуулийн зорилт нь Засгийн газрын тусгай сангийн төрлийг тогтоож, эдгээр санг бүрдүүлэх, зарцуулах, гүйцэтгэлийг тайлагнах, хяналт тавихтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.			
2 дугаар зүйл.Засгийн газрын тусгай сангийн хууль тогтоомж			
2.1.Засгийн газрын тусгай сангийн хууль тогтоомж нь Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль ¹ , Төсвийн тухай хууль ² , Өрийн удирдлагын			
<hr/>			
¹ Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль “Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 2010 оны 30 дугаарт нийтлэгдсэн.			
² Төсвийн тухай хууль “Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 2012 оны 03 дугаарт нийтлэгдсэн.			

тухай хууль³, Шилэн дансны тухай хууль⁴, энэ хууль болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

2.2.Монгол Улсын олон улсын гэрээнд энэ хуульд зааснаас өөрөөр заасан бол олон улсын гэрээний заалтыг дагаж мөрдөнө.

3 дугаар зүйл.Хуулийн үйлчлэх хүрээ

3.1.Хуульд өөрөөр заагаагүй бол Засгийн газрын бүх тусгай сангийн бүрдүүлэлт, зарцуулалт, удирдлага, зохион байгуулалт болон хяналт тавих харилцаанд энэ хууль үйлчилнэ.

3.2.Нийгмийн даатгалын сан, Эрүүл мэндийн даатгалын сан, Нийгмийн халамжийн сан, Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сан, Төсвийн тогтворжуулалтын сан, Ирээдүйн өв сан, Улсын авто замын сан, Мэргэжлийн боловсрол, сургалтыг дэмжих сангийн бүрдүүлэлт, зарцуулалтын онцлогтой холбогдсон харилцааг тусгай хуулиар, нийтлэг харилцааг энэ хуулиар зохицуулна.

4 дүгээр зүйл.Хуулийн нэр томъёоны тодорхойлолт

4.1.Энэ хуульд хэрэглэсэн дараах нэр томъёог доор дурдсан утгаар ойлгоно:

4.1.1.“Засгийн газрын тусгай сан” /цаашид “тусгай сан” гэх/ гэж Засгийн газрын тодорхой чиг үүрэг, зорилтыг санхүүжүүлэх зориулалттай төсвийн тусгай дансыг;

4.1.2.“эргэн төлөгдөх зээл” гэж тодорхой хугацааны дараа төсөвт буцаан төвлөрүүлэх нөхцөлтэйгөөр олгож байгаа улсын төсвийн шилжүүлгийг;

4.1.3.“эргэн төлөгдөх нөхцөлгүй олгосон эх үүсвэр” гэж урсгал зардал, хөрөнгийн зардлыг санхүүжүүлэх зориулалттай улсын төсвийн шилжүүлгийг.

³ Өрийн удирдлагын тухай хууль “Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 2015 оны 09 дугаарт нийтлэгдсэн.

⁴ Шилэн дансны тухай хууль “Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 2014 оны 26 дугаарт нийтлэгдсэн.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ ТУСГАЙ САН, ТҮҮНИЙ ТӨРӨЛ

5 дугаар зүйл. Тусгай сан, түүний төрөл, тусгай санг шинээр байгуулах, татан буулгах

5.1. Тусгай сангийн орлого, зарлагын тайлан нь Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангийн бүрэлдэхүүн хэсэг байна.

5.2. Тусгай санг хуулиар байгуулж, татан буулгана.

5.3. Тусгай сан дараах төрөлтэй байна:

5.3.1. Байгаль орчин, уур амьсгалын сан;

5.3.2. Боловсролын зээлийн сан;

5.3.3. Бүх нийтийн үйлчилгээний үүргийн сан;

5.3.4. Гэмт хэргийн хохирогчид нөхөн төлбөр олгох сан;

5.3.5. Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сан;

5.3.6. Засгийн газрын нөөц сан;

5.3.7. Зэвсэгт хүчний хөгжлийн сан;

5.3.8. Ирээдүйн өв сан;

5.3.9. Кино урлагийг дэмжих сан;

5.3.10. Мэргэжлийн боловсрол, сургалтыг дэмжих сан;

5.3.11. Нийгмийн даатгалын сан;

5.3.12. Нийгмийн халамжийн сан;

5.3.13. Соёл, урлагийг дэмжих сан;

5.3.14. Спортыг дэмжих сан;

5.3.15. Төсвийн тогтворжуулалтын сан;

5.3.16. Улсын авто замын сан;

5.3.17. Хилийн чанадад байгаа Монгол Улсын иргэдэд туслах сан;

5.3.18. Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сан;

5.3.19. Хөдөө аж ахуйг дэмжих сан;

5.3.20. Шинжлэх ухаан, технологийн сан;

5.3.21. Эрүүл мэндийг дэмжих сан;

5.3.22. Эрүүл мэндийн даатгалын сан.

5.4. Энэ хуулийн 5.3.4, 5.3.6, 5.3.8, 5.3.15-д зааснаас бусад тусгай сан нь Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэлд туссан үйл ажиллагааг санхүүжүүлдэг байх зарчим баримтална.

5.5. Тусгай санг шинээр байгуулахад энэ хуульд заасан дараах шаардлагыг зэрэг хангасан байна:

5.5.1. тусгай санг бүрдүүлэх эх үүсвэр тодорхой байх;
5.5.2. тусгай санг энэ хуулийн 6.1.1-д зааснаас бусад эх үүсвэрээс бүрдүүлсэн байх;

5.5.3. дунд хугацаанд тогтвортой үйл ажиллагаа явуулах;
5.5.4. төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн тухайн жилийн төсөвт хөтөлбөр хэлбэрээр тусган хэрэгжүүлэх боломжгүй байх;

5.5.5. бусад тусгай сангийн үйл ажиллагаатай давхардаагүй байх;

5.5.6. холбогдох тооцоо, судалгаанд үндэслэсэн байх.

5.6. Тусгай санг дараах үндэслэлээр татан буулгана:

5.6.1. тусгай сан анх байгуулагдсан зорилгоо биелүүлсэн;
5.6.2. өөрчлөн зохион байгуулсан;
5.6.3. тусгай сангийн үйл ажиллагаа доголдсон, үр ашиггүй болох нь тогтоогдсон;

5.6.4. энэ хуулийн 5.5-д заасан шаардлагыг хангахгүй болсон;

5.6.5. засгийн газрын тусгай сангийн хууль тогтоомж зөрчсөн.

5.7. Энэ хуулийн 5.5-д заасан шаардлагыг хангаж байгаа, эсхүл мөн хуулийн 5.6-д заасан үндэслэл бий болсон эсэхийг санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага хянан үзэж, дүгнэлт гаргана.

5.8. Тусгай санг шинээр байгуулах, эсхүл татан буулгах нөхцөл бүрдсэн гэж үзвэл уг асуудлыг Засгийн газрын санал болгосноор Улсын Их Хурал шийдвэрлэнэ.

5.9. Тусгай сангийн бүрдүүлэлт, зарцуулалтыг Төсвийн тухай хуульд заасан журмын дагуу төлөвлөж, тайлагнана.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ ТУСГАЙ САНГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР, ЗАРЦУУЛАЛТ

6 дугаар зүйл.Тусгай санг бүрдүүлэх нийтлэг эх үүсвэр

6.1.Тусгай сан нь дараах нийтлэг эх үүсвэрээс бүрдэнэ:

- 6.1.1.улсын төсвийн хөрөнгө;
- 6.1.2.хандив, тусламж;
- 6.1.3.тусгай сангийн өөрийн үйл ажиллагаанаас олсон орлого;
- 6.1.4.зээлийн хүүгийн орлого.

6.2.Энэ хуулийн 6.1.1-д заасан улсын төсвийн хөрөнгө дараах төрөлтэй байна:

- 6.2.1.эргэн төлөгдөх зээл;
- 6.2.2.эргэн төлөгдөх нөхцөлгүй олгосон эх үүсвэр.

6.3.Энэ хуулийн 6.1.2-т заасан хандив, тусламжид гадаад улс, олон улсын байгууллага, түүнчлэн гадаад, дотоодын аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэнээс өгсөн хандив, тусламж хамаарна.

6.4.Энэ хуулийн 6.1.3-т заасан орлогод тусгай сангийн үндсэн болон туслах үйл ажиллагаанаас олсон орлого хамаарна.

7 дугаар зүйл.Байгаль орчин, уур амьсгалын сан

7.1.Байгаль орчин, уур амьсгалын сан нь байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн гамшигт үзэгдлээс урьдчилан сэргийлэх, уур амьсгалын өөрчлөлтийг сааруулахад дэмжлэг үзүүлэх зориулалттай байна.

7.2.Байгаль орчин, уур амьсгалын сангийн хөрөнгө энэ хуулийн 6.1.2, 6.1.3, 6.2.2-т зааснаас гадна дараах эх үүсвэрээс бүрдэнэ:

7.2.1.тусгай хамгаалалттай газар нутагт байгалийн аялал, жуулчлалын үйл ажиллагаа эрхлэх эрхийн бичиг олгосны хураамж болон тусгай хамгаалалттай газар нутагт үзүүлэх ажил, үйлчилгээний нэг удаагийн хөлс;

7.2.2.Усны тухай хуулийн⁵ 3.1.32-т заасан ус бохирдуулсны төлбөрийн орлого;

⁵ Усны тухай хууль “Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 2012 оны 22 дугаарт нийтлэгдсэн

7.2.3.иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагаас байгаль орчин болон байгалийн нөөц баялагт учруулсан хохирлын нөхөн төлбөрийн орлого;

7.2.4.хүрээлэн байгаа орчны эсрэг гэмт хэрэг, зөрчил үйлдэхэд ашиглаж хураалгасан зэвсэг, тээврийн хэрэгсэл, унаа хөсөг, техник, тоног төхөөрөмжийг борлуулсны орлого;

7.2.5.байгалийн баялгийг хууль бусаар бэлтгэж борлуулсны орлого;

7.2.6.Агаарын тухай хуулийн⁶ 3.1.14-т заасан агаарын бохирдлын төлбөрийн орлого;

7.2.7.Ойн тухай хуулийн⁷ 31.1-д заасан хандивын орлого.

7.3.Байгаль орчин, уур амьсгалын сангийн хөрөнгийг дараах арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд зарцуулна:

7.3.1.байгалийн баялгийн нөөц, байгаль орчны төлөв байдлын хувьсал, өөрчлөлтийн байдлыг судлан тогтоох, мэдээллийг хуримтлуулж боловсруулах, дүгнэлт гаргах төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх;

7.3.2.байгаль орчныг хамгаалах, түүний баялгийг зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, байгаль орчинд үзүүлэх хортой нөлөөллийг багасгах дэвшилтэт арга, хоргүй, бохирдолгүй, хаягдалгүй, эрчим хүчний хэмнэлттэй технологи нэвтрүүлсэн иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын үйл ажиллагааг урамшуулах;

7.3.3.хүрээлэн байгаа орчны эсрэг гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх олон нийтийн боловсролыг дээшлүүлэх, сургалт, сурталчилгаа зохион байгуулах;

7.3.4.Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн⁸ 56 дугаар зүйлд заасан экологийн боловсрол, хүмүүжил олгох ажлыг дэмжих;

7.3.5.хүрээлэн байгаа орчны эсрэг гэмт хэргийг мөрдөхөд шаардлагатай үнэлгээ, шинжилгээ, шинжээчийн болон лабораторийн зардлыг санхүүжүүлэх;

⁶ Агаарын тухай хууль “Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 2012 оны 22 дугаарт нийтлэгдсэн.

⁷ Ойн тухай хууль “Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 2012 оны 22 дугаарт нийтлэгдсэн.

⁸ Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль “Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 1995 оны 5-6 дугаарт нийтлэгдсэн.

7.3.6.уур амьсгалын өөрчлөлтийг сааруулах, дасан зохицох, хүлэмжийн хийг бууруулахад дэмжлэг үзүүлэх;

7.3.7.ногоон байгууламж, цэцэрлэгт хүрээлэн байгуулах;

7.3.8.агаар, орчны бохирдлыг бууруулах нэгдсэн арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх;

7.3.9.мэрэгч, хөнөөлт хортон шавж устгах;

7.3.10.усыг хамгаалах, усны бохирдлыг арилгах, хяналт-шинжилгээ хийх, нөхөн сэргээх;

7.3.11.байгалийн гамшигт үзэгдлээс учирч болох эрсдэлийг бууруулах чиглэлээр олон нийтийн боловсролыг дээшлүүлэх, танин мэдэхүйн үйл ажиллагааг дэмжих.

7.4.Байгаль орчин, уур амьсгалын сангийн зохион байгуулалт, сангийн хөрөнгийг зарцуулах, түүнд хяналт тавих журмыг Засгийн газар батална.

8 дугаар зүйл.Боловсролын зээлийн сан

8.1.Боловсролын зээлийн сан нь санхүүгийн дэмжлэг, тэтгэлэг, сургалтын төлбөрийн зээл олгох замаар дээд боловсрол эзэмших хүсэлтэй тодорхой шалгуур, шаардлагыг хангасан иргэнийг төрөөс дэмжих бодлогыг хэрэгжүүлэх зорилалттай байна.

8.2.Боловсролын зээлийн сангийн хөрөнгө нь энэ хуулийн 6.1-д заасан эх үүсвэрээс бүрдэнэ.

8.3.Боловсролын зээлийн сангийн хөрөнгийг Засгийн газраас баталсан журмын дагуу иргэдэд олгох сургалтын төлбөрийн зээл, хуулиар тогтоосон бусад санхүүгийн дэмжлэг олгох арга хэмжээ болон сангийн үйл ажиллагаа, үндсэн хөрөнгөтэй холбогдсон зардлыг санхүүжүүлэхэд зарцуулна.

8.4.Боловсролын зээлийн сангийн хөрөнгийг зарцуулах, түүнд хяналт тавих журмыг Засгийн газар батална.

9 дүгээр зүйл.Бүх нийтийн үйлчилгээний үүргийн сан

9.1.Бүх нийтийн үйлчилгээний үүргийн сан нь төрийн бодлогын хүрээнд харилцаа холбооны зайлшгүй шаардлагатай үйлчилгээг алслагдсан орон нутагт болон үйлчилгээ хүрээгүй хүн амд бодит үнээр хүргэх, шинээр сүлжээ байгуулах, харилцаа холбооны орчин үеийн

дэвшилтэт технологийг нэвтрүүлэх, өргөтгөх, шинэчлэх зориулалттай байна.

9.2.Бүх нийтийн үйлчилгээний үүргийн сангийн хөрөнгө нь энэ хуулийн 6.1.2, 6.1.3-т заасан эх үүсвэр болон харилцаа холбооны үйлчилгээ эрхэлж байгаа хуулийн этгээдээс төвлөрүүлсэн хөрөнгөөс бүрдэнэ.

9.3.Энэ хуулийн 9.2-т заасан харилцаа холбооны үйлчилгээ эрхэлж байгаа хуулийн этгээдээс төвлөрүүлэх хөрөнгө нь татварын дараах цэвэр ашгийн 3 хувьтай тэнцүү хэмжээтэй байна.

9.4.Бүх нийтийн үйлчилгээний үүргийн сангийн хөрөнгийг энэ хуулийн 9.1-д заасан арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд зарцуулна.

9.5.Бүх нийтийн үйлчилгээний үүргийн сангийн хөрөнгөөр баригдсан барилга байгууламжийн ашиглалт, засвар арчилгааг тухайн байгууламжийг үйл ажиллагаандаа ашиглаж байгаа харилцаа холбооны үйлчилгээ эрхэлж байгаа хуулийн этгээд хариуцна.

9.6.Бүх нийтийн үйлчилгээний үүргийн сангийн хөрөнгөөс аливаа татаас, урамшуулал, дэмжлэг олгохыг хориглоно.

9.7.Бүх нийтийн үйлчилгээний үүргийн санг бүрдүүлэх, зарцуулах журмыг Засгийн газар батална.

10 дугаар зүйл. Гэмт хэргийн хохирогчид нөхөн төлбөр олгох сан

10.1.Гэмт хэргийн хохирогчид нөхөн төлбөр олгох сан нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт үйлдэгдсэн, энэ хуулийн 10.3-т заасан гэмт хэргийн улмаас амь насаа алдсан этгээдийн гэр бүлийн гишүүн, хүнд гэмтэл учирсан хохирогчид нөхөн төлбөр олгох зориулалттай байна.

10.2.Гэмт хэргийн хохирогчид нөхөн төлбөр олгох сангийн хөрөнгө нь энэ хуулийн 6.1.1, 6.1.2-т зааснаас гадна дараах эх үүсвэрээс бүрдэнэ:

10.2.1.шүүхээс ногдуулсан торгох ялыг биелүүлж, төсөвт тушаасан мөнгөн хөрөнгийн 60 хувьтай тэнцэх хэмжээний хөрөнгө;

10.2.2.шүүхийн хүчин төгөлдөр шийдвэрээр энэ хуулийн 10.3-т заасан гэмт хэрэгт гэм буруутай нь шүүхээр тогтоогдсон этгээдээс хохирол барагдуулсан төлбөр.

10.3.Гэмт хэргийн хохирогчид нөхөн төлбөр олгох сангийн хөрөнгийг Эрүүгийн хуулийн⁹ 10.1 дүгээр зүйл /Хүнийг алах/, 11.1 дүгээр

⁹ Эрүүгийн хууль “Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 2016 оны 07 дугаарт нийтлэгдсэн.

зүйл /Хүний эрүүл мэндэд хүнд хохирол санаатай учруулах/, 11.4 дүгээр зүйл /Хүний эрүүл мэндэд хүндэвтэр хохирол санаатай учруулах/, 12.1 дүгээр зүйл /Хүчиндэх/, 12.3 дугаар зүйл /Бэлгийн мөлжлөг/, 13.1 дүгээр зүйл /Хүн худалдаалах/, 13.2 дугаар зүйл /Хүн хулгайлах/, 13.3 дугаар зүйл /Хүн барьцаалах/, 13.4 дүгээр зүйл /Хүнийг хүчээр алга болгох/, 15.3 дугаар зүйл /Хүний цус, эс, эд, эрхтнийг хууль бусаар авах/, 15.5 дугаар зүйл /Хууль бусаар үр хөндөх/, 16.1 дүгээр зүйл /Хүүхдийг гэмт хэрэг үйлдэхэд татан оруулах/, 16.3 дугаар зүйл /Хүүхдийг хаях, төөрүүлэх, тэнүүчлэлд хүргэх/, 16.6 дугаар зүйл /Хүүхэд худалдах/, 16.7 дугаар зүйл /Хүүхэдтэй хэрцгий харьцах/, 16.11 дүгээр зүйл /Хүүхдийг асран хамгаалах үүргээ үл биелүүлэх/, 17.2 дугаар зүйл /Дээрэмдэх/, 19.3 дугаар зүйл /Төрийн өндөр албан тушаалтны амь биед халдах/, 21.12 дугаар зүйл /Эрүү шүүлт тулгах/, 29.1 дүгээр зүйл /Түрэмгий дайныг төлөвлөх, бэлтгэх, өдөөх, дэгдээх/, 29.8 дугаар зүйл /Террорист үйлдэл хийх/-д заасан гэмт хэргийн улмаас амь насаа алдсан этгээдийн гэр бүлийн гишүүн, түүнчлэн хүнд гэмтэл учирсан хохирогчийн шүүхийн хүчин төгөлдөр шийдвэрт заасан дараах хохиролд нөхөн төлбөр олгоход зарцуулна:

10.3.1.эмчилгээний зардал;

10.3.2.оршуулгын зардал;

10.3.3.хөдөлмөрийн чадвараа алдсанаас дутуу авсан цалин хөлс, түүнтэй адилтгах орлого.

10.4.Гэмт хэргийн хохирогчид олгох нөхөн төлбөрийн хэмжээ нь хохирлыг гэм буруутай этгээдээр нөхөн төлүүлэх тухай шүүхийн хүчин төгөлдөр шийдвэрээр тодорхойлогдоно.

10.5.Гэмт хэргийн хохирогчид нөхөн төлбөр олгох сангаас гэмт хэргийн хохирогчид нөхөн төлбөр олгох журмыг Засгийн газар батална.

11 дүгээр зүйл.Засгийн газрын нөөц сан

11.1.Засгийн газрын нөөц сан нь тухайн жилийн төсөвт урьдчилан тооцож, төлөвлөн тусгах боломжгүй, хойшлуулшгүй цаг үеийн шинжтэй арга хэмжээ болон Гамшгаас хамгаалах тухай хуулийн¹⁰ 4.1.15-д заасан гамшгийн хор уршгийг арилгах үйл ажиллагааг шат дараатай зохион байгуулах зорилгоор улс, орон нутгийн төсвийн гамшгаас хамгаалах арга хэмжээний зардлын хүрэлцэхгүй хэсгийг санхүүжүүлэх зориулалттай байна.

11.2.Засгийн газрын нөөц сан нь энэ хуулийн 6.1.1, 6.1.2-т заасан эх үүсвэрээс бүрдэнэ.

¹⁰ Гамшгаас хамгаалах тухай хууль Хууль тогтоомжийн эмхэтгэлийн 2017 оны 07 дугаарт нийтлэгдсэн.

11.3.Засгийн газрын нөөц санд төвлөрүүлэх хөрөнгийн нийт хэмжээ нь тухайн төсвийн жилд төлөвлөгдөж байгаа дотоодын нийт бүтээгдэхүүний 1 хувиас ихгүй байна.

11.4.Санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага энэ хуулийн 11.1-д заасан зориулалтаар өмнөх онд гарсан зардлын гүйцэтгэл, байгаль, цаг уурын болзошгүй өөрчлөлтийн талаарх судалгаа, урьдчилсан таамаглал, экспорт, импортын бүтээгдэхүүний дэлхийн зах зээл дэх үнийн хэлбэлзэл, цаашдын төлөв, төсвийн орлогын боломж, чадавхыг харгалзан тухайн жилд улсын төсвөөс Засгийн газрын нөөц санд төвлөрүүлэх хөрөнгийн хэмжээг төлөвлөнө.

11.5.Засгийн газрын нөөц сангийн хөрөнгийг дараах арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд зарцуулна:

11.5.1.Гамшгаас хамгаалах тухай хуульд заасан гамшиг, аюулт үзэгдэл тохиолдсон, нийтийг хамарсан цөмийн болон цацрагийн осол гарсан үед түүний хохирлыг бууруулах, тархалтыг хязгаарлах, үр дагаврыг арилгах;

11.5.2.үйлдвэрлэл, технологийн горим зөрчигдсөнөөс барилга байгууламж, шугам, сүлжээ, тоног төхөөрөмж эвдрэх, тээврийн хэрэгсэл сүйрэх, Гамшгаас хамгаалах тухай хуульд заасан цацраг идэвхт болон химийн хорт бодис алдагдах зэрэг техникийн холбогдолтой томоохон осол гарсан тохиолдолд түүнийг таслан зогсоох, хохирлыг арилгах;

11.5.3.алан хядах ажиллагаа, дэлбэрэлтийн улмаас олон хүний эрүүл мэнд, амь нас, эд хөрөнгө, хүрээлэн байгаа орчинд учирсан хохирлыг арилгах;

11.5.4.энэ хуулийн 11.1-д заасан арга хэмжээг санхүүжүүлэхтэй холбоотой төсвийн жилийн дундуур баталсан Улсын Их Хурал, Засгийн газрын шийдвэрийг хэрэгжүүлэх;

11.5.5.Засгийн газар олон улсын шүүх, арбитраг хариуцагчаар татагдсан буюу тэдгээрээс гарсан шийдвэрийг биелүүлэхэд шаардагдах зардлыг хариуцах;

11.5.6.олон улсын гэрээний дагуу Монгол Улс төлж барагдуулах тухайн жилийн төсөвт тусгагдаагүй татвар, төлбөр, хураамжийг төлөх.

11.6.Засгийн газрын нөөц сангийн хөрөнгийг зарцуулах, түүнд хяналт тавих журмыг Засгийн газар батална.

12 дугаар зүйл.Зэвсэгт хүчний хөгжлийн сан

12.1.Зэвсэгт хүчний хөгжлийн сан зэвсэгт хүчнийг хөгжүүлэх хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх, зэвсэгт хүчний үүрэг гүйцэтгэх чадавхыг дээшлүүлэх зориулалттай байна.

12.2.Зэвсэгт хүчний хөгжлийн сангийн хөрөнгө нь энэ хуулийн 6.1.1, 6.1.2-т зааснаас гадна дараах эх үүсвэрээс бүрдэнэ:

12.2.1.энхийг дэмжих ажиллагаанд оролцсоны нөхөн төлбөрийн Засгийн газраас тогтоосон зохих хэсэг;

12.2.2.энхийг дэмжих ажиллагаанд Монгол Улсын зэвсэгт хүчнээс ашиглуулж байгаа үндсэн болон туслах зэвсэглэл, техник хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж, материал хэрэгслийн нөхөн төлбөр;

12.2.3.зэвсэглэлээс хасагдаж акт тавьсан зарим төрлийн техникийг худалдаж борлуулсны орлого;

12.2.4.улсын хэмжээний бүтээн байгуулалтад цэргийн анги, салбар, нэгжийг оролцуулснаас олсон ашиг;

12.2.5.энхийг дэмжих ажиллагааны сургалт, бэлтгэлийн нөхөн төлбөр;

12.2.6.гадаад улстай байгуулсан цэргийн болон цэрэг-техникийн хамтын ажиллагааны хүрээнд олгосон хандив, тусламжийн орлого.

12.3.Зэвсэгт хүчний хөгжлийн сангийн хөрөнгийг дараах арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд зарцуулна:

12.3.1.зэвсэгт хүчний энхийг дэмжих ажиллагаанд оролцох чадавхыг нэмэгдүүлэх;

12.3.2.террорист үйлдлийн сөрөг тусгай ажиллагаанд оролцох, Гамшгаас хамгаалах тухай хуульд заасан гамшиг, аюулт үзэгдэл, осол тохиолдсон, аюул бий болсон үед, бусад олон талт үүрэг гүйцэтгэхэд хүн, байгаль орчны аюулгүй байдлыг хангах, орон нутгийн хамгаалалтын үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэхэд зэвсэгт хүчний бие бүрэлдэхүүний сургалт болон бэлтгэлийг хангуулах;

12.3.3.зэвсэгт хүчний зэвсэглэл, техникийг сэргээн сайжруулах, шинэчлэх, сургалтын материаллаг баазыг бэхжүүлэх;

12.3.4.энхийг дэмжих ажиллагаанд оролцохтой холбогдсон бусад үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх;

12.3.5.энхийг дэмжих ажиллагаа, хүмүүнлэгийн сургалтыг Монгол Улсад зохион байгуулах;

12.3.6.батлан хамгаалах салбарт ажиллаж байгаа офицер, ахлагч, ажилчин, албан хаагчийн нийгмийн хамгааллыг сайжруулах;

12.3.7.Зэвсэгт хүчний хөгжлийн сангийн олон улсын гэрээний заалтын дагуу зориулалт зааж олгосон хандив, тусламжаас бусад орлогын 70-аас доошгүй хувийг энэ хуулийн 12.3.1, 12.3.2, 12.3.3, 12.3.4, 12.3.5-д заасан зориулалтаар санхүүжүүлэх;

12.3.8.энхийг дэмжих ажиллагаанд үүрэг гүйцэтгэхэд оролцогч цэргийн алба хаагч амь насаа алдсан тохиолдолд Цэргийн алба хаагчийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд¹¹ заасны дагуу түүний ар гэрт нэг удаагийн тэтгэмжийг олгох.

12.4.Энэ хуулийн 12.2.6-д заасан орлого, түүний зарцуулалтыг тухайн улстай байгуулсан гэрээний нөхцөл, болзолтой холбогдуулан Төрийн болон албаны нууцын тухай хуульд¹² заасан нууцын зэрэглэлд хамааруулж болно.

12.5.Зэвсэгт хүчний хөгжлийн санг бүрдүүлэх, зарцуулах журмыг Засгийн газар батална.

13 дугаар зүйл. Соёл, урлагийг дэмжих сан

13.1.Соёл, урлагийг дэмжих сан нь соёл, урлагийг хөгжүүлэх, сурталчлан таниулах, соёлын өвийг бүртгэх, судлах, хадгалан хамгаалах, сэргээн засварлах, түгээн дэлгэрүүлэх, сурталчлах зориулалттай байна.

13.2.Соёл, урлагийг дэмжих сангийн хөрөнгө нь энэ хуулийн 6.1-д заасан эх үүсвэрээс бүрдэнэ.

13.3.Соёл, урлагийг дэмжих сангийн хөрөнгийг дараах арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд зарцуулна:

13.3.1.соёлын өвийг хадгалж хамгаалах, сэргээн засварлах, сурталчлах, мэдээллийн нэгдсэн сан байгуулж, баяжуулах;

¹¹ Цэргийн алба хаагчийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хууль “Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 1994 оны 08 дугаарт нийтлэгдсэн.

¹² Төрийн болон албаны нууцын тухай хууль Хууль тогтоомжийн эмхэтгэлийн 2017 оны 11 дугаарт нийтлэгдсэн.

13.3.2.урлаг, утга зохиолын шинэ уран бүтээл туурвих, нийтийн хүртээл болгох төсөл, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх;

13.3.3.төсвийн хөрөнгөөр бүтээх үндэсний уламжлалт болон сонгодог урлагийн бүтээл туурвих;

13.3.4.соёлын өв, үндэсний соёл, урлагийг гадаадад болон өөрийн оронд сурталчилсан дуу авианы бичлэг хийх, ном хэвлүүлэх, соёл, урлагийн мэргэжлийн сонин, сэтгүүл гаргахад дэмжлэг үзүүлэх;

13.3.5.соёл, урлагийн тоглолт хийх, түүх, соёлын дурсгалт зүйл, уран бүтээлийн үзэсгэлэнг гадаадад болон өөрийн оронд зохион байгуулах;

13.3.6.хүүхдэд уран сайхан, гоо зүйн мэдлэг олгох уран бүтээл туурвих, соёл, урлагийн арга хэмжээ зохион байгуулах;

13.3.7.соёл, урлагийн байгууллагад онцгой шаардлагатай техник хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж, хөгжмийн зэмсэг худалдан авах;

13.3.8.хөгжмийн том хэмжээний болон дүрслэх урлаг, ном хэвлэлийн шилдэг бүтээлийг улсын санд худалдан авах;

13.3.9.олон улсын хэмжээний соёл, урлагийн наадам, тэмцээн, үзэсгэлэн, номын яармагт уран бүтээлчийг оролцуулах, түүнд онцгой амжилт гаргасан соёлын ажилтан, уран бүтээлчийг шагнаж урамшуулах;

13.3.10.үндэсний соёл, урлагийг хөгжүүлэх, соёлын өвийг хадгалж хамгаалахад хувь нэмэр оруулсан аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэнийг алдаршуулах;

13.3.11.монгол судлаачийг бэлтгэх, монгол судлаач, эрдэмтний шилдэг бүтээлийг шалгаруулж, хэвлүүлэх, сурталчлахад санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх.

13.4.Соёл, урлагийг дэмжих сангийн хөрөнгийг зарцуулах, түүнд хяналт тавих журмыг Засгийн газар батална.

14 дүгээр зүйл.Спортыг дэмжих сан

14.1.Спортыг дэмжих сан нь нийтийн биеийн тамир, хүн амын идэвхтэй хөдөлгөөнөөр хичээллэх, өндөр зэрэглэлийн тамирчин, дасгалжуулагчийг шинжлэх ухааны үндэслэлтэй бэлтгэх, үндэсний спортын

төрлийг хөгжүүлэх, үндэсний хэмжээний тэмцээн, наадмын сэргээшийн эсрэг хяналтыг хэрэгжүүлэх, сэргээшийн эсрэг үйл ажиллагааны сургалт, сурталчилгааг зохион байгуулах, биеийн тамир, спортын чиглэлээр судалгаа, шинжилгээ хийх зориулалттай байна.

14.2.Спортыг дэмжих сангийн хөрөнгө нь энэ хуулийн 6.1.2, 6.1.3, 6.2.2-т заасан эх үүсвэрээс бүрдэнэ.

14.3.Спортыг дэмжих сангийн хөрөнгийг энэ хуулийн 14.1-д заасан арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд зарцуулна.

14.4.Спортыг дэмжих сангийн хөрөнгийг зарцуулах, хяналт тавих журмыг Засгийн газар батална.

15 дугаар зүйл.Төсвийн тогтворжуулалтын сан

15.1.Төсвийн тогтворжуулалтын сан нь нэгдсэн төсвийн дунд болон урт хугацааны тэнцвэртэй, тогтвортой байдлыг хангах, төсвийн тэнцвэржүүлсэн горимыг хэрэгжүүлэхэд санхүүгийн хэрэгслийн үүрэг гүйцэтгэнэ.

15.2.Төсвийн тогтворжуулалтын сангийн хөрөнгө дараах эх үүсвэрээс бүрдэнэ:

15.2.1.Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан нөхцөлөөр тодорхойлсон төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлогоос давсан төсвийн орлого;

15.2.2.төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцлийн ашиг;

15.2.3.Засгийн газрын нөөц сангийн өмнөх жилийн зарцуулагдаагүй чөлөөт эх үүсвэр;

15.2.4.Төсвийн тогтворжуулалтын сангийн санхүүгийн үйл ажиллагаанаас олсон орлого;

15.2.5.бусад орлого.

15.3.Төсвийн тогтворжуулалтын сангийн хөрөнгөөс дараах санхүүжилт хийх зориулалтаар улсын төсөвт шилжүүлж болно:

15.3.1.урьдчилан тооцох боломжгүй нөхцөл байдлын улмаас төсвийн орлого буурч, төсвийн тэнцэл баталсан хэмжээнээс дотоодын нийт бүтээгдэхүүний 4 хувиар нэмж буурсан тохиолдолд үнэ болон биет хэмжээ нь төлөвлөснөөс буурсан гол нэр төрлийн эрдэс

баялгийн Төсвийн тогтворжуулалтын санд өмнө хуримтлагдсан хөрөнгөөс зөвхөн тэнцвэржүүлсэн үнэ болон зах зээлийн үнийн зөрүүгээс үүссэн төсвийн орлогын тасалдлыг нөхөх;

15.3.2.Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлд заасан тохиолдлын улмаас үүссэн төсвийн санхүүжилтийн нэмэлт эх үүсвэрийг гаргах;

15.3.3.төсвийн гол нэр төрлийн эрдэс баялгийн зах зээлийн үнэ төсөвт туссан тэнцвэржүүлсэн үнээс буурсан болон гол нэр төрлийн эрдэс баялгийн экспортын биет хэмжээ төсөвт туссан биет хэмжээнээс 20 хувиар буурсан тохиолдолд уг үнэ болон биет хэмжээ нь төлөвлөснөөс буурсан гол нэр төрлийн эрдэс баялгийн санд өмнө хуримтлагдсан хөрөнгөөс зөвхөн тэнцвэржүүлсэн үнэ болон зах зээлийн үнийн зөрүүгээс үүссэн төсвийн орлогын тасалдлыг нөхөх;

15.3.4.тухайн жилийн төсвийн алдагдлыг нөхөх.

15.4.Энэ хуулийн 15.3.1-д заасан зөрүүг нөхөн зарцуулалт хийх шийдвэрийг Засгийн газар гарган хэрэгжүүлж, төсвийн гүйцэтгэлд тусгана.

15.5.Төсвийн тогтворжуулалтын сангийн хөрөнгө нь энэ хуулийн 15.3.1-д заасан төсвийн алдагдлыг бүрэн санхүүжүүлэхэд хүрэлцэхгүй тохиолдолд уг алдагдлыг санхүүжүүлэх зориулалтаар Засгийн газар Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн 6.1.4-т заасан хязгаарт багтаан зээл авч болно.

15.6.Төсвийн тогтворжуулалтын сангийн хөрөнгийг энэ хуулийн 15.3-т заасан зориулалтаар санхүүжилт хийхэд байнга хөрвөх чадвартай байлгах, эрсдэлээс хамгаалах, олон улсын санхүүгийн зах зээлд үр ашигтай хөрөнгө оруулалт хийхэд чиглэсэн санхүүгийн нөөцийн удирдлагыг санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага хэрэгжүүлнэ.

15.7.Энэ хуулийн 15.6-д заасан санхүүгийн нөөцийн удирдлагын хэрэгжилтийг Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэл, Засгийн газрын санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд тусгаж Улсын Их Хуралд танилцуулна.

15.8.Төсвийн тогтворжуулалтын сангийн хөрөнгийг зарцуулах, түүнд хяналт тавих журмыг Засгийн газар батална.

16 дугаар зүйл.Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сан

16.1.Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сан нь жижиг, дунд үйлдвэр эрхлэгч аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагааг дэмжих зориулалттай байна.

16.2.Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сангийн хөрөнгө нь энэ хуулийн 6.1, 16.4-т заасан эх үүсвэрээс бүрдэнэ.

16.3.Жижиг, дунд үйлдвэрлэлийн бодит өсөлт, мөнгөний ханшны өөрчлөлтийг харгалзан тухайн жилд улсын төсвөөс санд нэмж олгох болон зээлийн эргэн төлөлтөөс олгох зээлийн хэмжээг Засгийн газрын саналыг үндэслэн Улсын Их Хурал тухайн жилийн төсөвт тусгаж батална.

16.4.Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх санд орон нутгийн төсвөөс хөрөнгө олгож болох бөгөөд түүний хэмжээг аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал тухайн жилийн орон нутгийн төсөвт тусгаж батална.

16.5.Энэ хуулийн 16.4-т заасан эх үүсвэрийг тухайн орон нутгийн энэ хуулийн 16.1-д заасан арга хэмжээнд зарцуулна.

16.6.Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сангийн хөрөнгийг дараах арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд зарцуулна:

16.6.1.жижиг, дунд үйлдвэрлэл эрхлэлтийг дэмжих зориулалтаар хөнгөлөлттэй зээл олгох;

16.6.2.жижиг, дунд үйлдвэрлэл эрхлэгчид бүтээгдэхүүнээ экспортод гаргасан бол зээлийн хүүгийн татаас олгох;

16.6.3.жижиг, дунд үйлдвэрлэл эрхлэхэд бизнес, инкубацийн зөвлөгөө өгөх, мэдээллээр хангах, сургалт, давтан сургалтад хамруулах;

16.6.4.жижиг, дунд үйлдвэрлэлийн чиглэлээр судалгаа, шинжилгээ хийхэд дэмжлэг үзүүлэх;

16.6.5.жижиг, дунд үйлдвэр эрхлэгчид зориулсан үндэсний болон олон улсын хэмжээний үзэсгэлэн, худалдаа, чуулга уулзалт зохион байгуулах, дэмжлэг үзүүлэх;

16.6.6.шаардлагатай тохиолдолд улсын төсвийн хөрөнгөөр худалдан авсан жижиг, дунд үйлдвэрийг дэмжихэд чиглэсэн тоног төхөөрөмжийн санхүүгийн түрээсийн үйлчилгээ үзүүлэх;

16.6.7.энэ хуулийн 24.7-д заасан үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх;

16.6.8. Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сангийн үндсэн болон өр барагдуулахтай холбогдсон үйл ажиллагаа, үндсэн хөрөнгөтэй холбогдсон зардлыг санхүүжүүлэх.

16.7. Энэ хуулийн 16.6.1-д заасан хөнгөлөлттэй зээл олгох, сонгон шалгаруулах, дамжуулан зээлдүүлэх, эргэн төлүүлэх, хяналт тавих журмыг Засгийн газар батална.

16.8. Энэ хуулийн 16.6.1-д заасан хөнгөлөлттэй зээлийг банкаар дамжуулан олгох тохиолдолд зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтийг тогтмол ханган ажиллаж байгаа, орон нутагт салбартай банкаар дамжуулж зээлдүүлнэ.

16.9. Энэ хуулийн 16.8-д зааснаас гадна банканд тавих нэмэлт шаардлага, нөхцөлийг санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага тогтоож болно.

17 дугаар зүйл. Хилийн чанадад байгаа Монгол Улсын иргэдэд туслах сан

17.1. Хилийн чанадад байгаа Монгол Улсын иргэдэд туслах сан нь хилийн чанадад ажиллаж, амьдарч, сурч байгаа иргэдийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалах, эрх нь зөрчигдсөн тохиолдолд хууль, эрх зүйн туслалцааг шуурхай үзүүлэх, иргэний улсын бүртгэл, нотариатын болон консулын үйлчилгээний хүртээмж, чанарыг сайжруулах зориулалттай байна.

17.2. Хилийн чанадад байгаа Монгол Улсын иргэдэд туслах сангийн хөрөнгө нь энэ хуулийн 6.1.2, 6.2.2-т заасан эх үүсвэрээс бүрдэнэ.

17.3. Хилийн чанадад байгаа Монгол Улсын иргэдэд туслах сангийн хөрөнгийг дараах арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд зарцуулна:

17.3.1. хилийн чанадад нас барсан иргэний гэр бүл нь түүний шарил буюу чандрыг эх оронд нь авчрах зардалгүй, эсхүл гэр бүл, төрөл садан нь тогтоогдоогүй тохиолдолд түүний шарилыг хадгалах, чандарлах, шарил болон чандрыг эх оронд нь буцаах буюу тухайн улсад нь нутаглуулах;

17.3.2. хилийн чанадад байгалийн онц аюултай гамшиг, терроризм, зэвсэгт мөргөлдөөнд өртсөн, эсхүл осол, гэмт хэргийн улмаас хүнд гэмтэл авсан, сэтгэцийн өвчтэй болсон, амь насанд нь аюул учирсан иргэнд эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ үзүүлэх, эх оронд нь буцаах;

17.3.3.хилийн чанадад хорих ял эдэлж байгаад, эсхүл албадан саатуулагдаж байгаад суллагдсан иргэн эх орондоо буцах зардалгүй тохиолдолд эх оронд нь буцаах;

17.3.4.гэмт хэргийн улмаас хохирсон буюу эд хөрөнгөө хаяж гээгдүүлсний улмаас төлбөрийн чадваргүй болсон иргэнийг эх оронд нь буцаах;

17.3.5.энэ хуулийн 17.3.1, 17.3.2, 17.3.3, 17.3.4-т заасан иргэнд үндэсний гадаад паспорт буюу буцах үнэмлэх олгох, эх оронд нь буцаахтай холбогдсон бусад үйлчилгээ үзүүлэх;

17.3.6.хилийн чанадад гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэнтэй холбоотой асуудлыг тухайн улсын холбогдох хууль, хяналтын байгууллагаар шалгуулах, хянуулах, эрх ашгийг нь хамгаалахад шаардагдах өмгөөлөгч, орчуулагчийг хөлслөх;

17.3.7.хилийн чанадад хорих ял эдэлж байгаа иргэнийг Дипломат төлөөлөгчийн газраас эргэх;

17.3.8.гадаад улстай байгуулсан эрх зүйн туслалцаа харилцан үзүүлэх олон улсын гэрээнд заасан Монголын талын эрх бүхий төрийн байгууллагаас гадаад улсад хүргүүлэх эрх зүйн туслалцааны хүсэлт болон холбогдох баримт бичгийг гадаад хэл рүү орчуулах төлбөрийг гаргах.

17.4.Хилийн чанадад байгаа Монгол Улсын иргэдэд туслах сангийн хөрөнгийг зарцуулах, түүнд хяналт тавих журмыг Засгийн газар батална.

18 дугаар зүйл.Шинжлэх ухаан, технологийн сан

18.1.Шинжлэх ухаан, технологийн сан нь шинжлэх ухаан, технологийн тэргүүлэх чиглэлийн онолын суурь судалгаа гүйцэтгэх, шинжлэх ухаан, технологийн болон инновацийн төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх, эрдэм шинжилгээний ажлын үр дүнг үйлдвэрлэл, үйлчилгээнд нэвтрүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх зориулалттай байна.

18.2.Шинжлэх ухаан, технологийн сангийн хөрөнгө нь энэ хуулийн 6.1.1, 6.1.2, 6.1.3-т заасан эх үүсвэрээс бүрдэнэ.

18.3.Шинжлэх ухаан, технологийн сангийн хөрөнгийг дараах арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд зарцуулна:

18.3.1.шинжлэх ухаан, технологийн тэргүүлэх чиглэлийн онолын суурь судалгаа хийх;

18.3.2.Засгийн газрын /улсын/ захиалгатай шинжлэх ухаан, технологийн төсөл хэрэгжүүлэхэд тэтгэлэг олгох;

18.3.3.эрдэм шинжилгээний ажлын үр дүнг үйлдвэрлэл, үйлчилгээнд нэвтрүүлэх;

18.3.4.инновацийн төсөл хэрэгжүүлэх, гарааны санхүүгийн дэмжлэг олгох, технологи, үйлдвэрлэлийн туршилт, зүгшрүүлэлтэд дэмжлэг үзүүлэх;

18.3.5.Шинжлэх ухаан, технологийн сангийн үйл ажиллагаа, үндсэн хөрөнгөтэй холбогдсон зардлыг санхүүжүүлэх;

18.3.6.шинжлэх ухаан, инновацийн үр дүнд бий болсон бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг олон улсад сурталчлах, борлуулахад дэмжлэг үзүүлэх.

18.4.Шинжлэх ухаан, технологийн сангийн хөрөнгөөс аливаа татаас, урамшуулал олгохыг хориглоно.

18.5.Шинжлэх ухаан, технологийн сангаас тэтгэлэг олгох, сангийн хөрөнгийг зарцуулах, түүнд хяналт тавих журмыг Засгийн газар батална.

19 дүгээр зүйл.Эрүүл мэндийг дэмжих сан

19.1.Эрүүл мэндийг дэмжих сан нь эрүүл мэндийн мэдээлэл, сургалт, сурталчилгаа, ухуулга нөлөөлөл, тандалт судалгааны ажлыг зохион байгуулахад дэмжлэг үзүүлэх зориулалттай байна.

19.2.Эрүүл мэндийг дэмжих сангийн хөрөнгө нь энэ хуулийн 6.1.2, 6.2.2-т заасан эх үүсвэрээс гадна дараах эх үүсвэрээс бүрдэнэ:

19.2.1.архи, согтууруулах ундааны онцгой албан татварын 1 хувь;

19.2.2.эмийн импортын гаалийн болон нэмэгдсэн өртгийн албан татварын 2 хувь;

19.2.3.тамхины онцгой албан татварын 2 хувьтай тэнцэх хэмжээний хөрөнгө.

19.3.Эрүүл мэндийг дэмжих сангийн хөрөнгийг дараах чиглэлээр эрүүл мэндийн мэдээлэл, сургалт, сурталчилгаа, ухуулга нөлөөлөл, тандалт судалгааны ажлыг зохион байгуулах арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд зарцуулна:

19.3.1.халдварт бус өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх;
19.3.2.халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх;
19.3.3.орчны эрүүл мэндийг хамгаалах;
19.3.4.осол, гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх, эрүүл,
аюулгүй амьдралын орчныг бүрдүүлэх;

19.3.5.сэтгэцийн эрүүл мэндийг хамгаалах, архи, тамхи,
мансууруулах бодисын хорт нөлөөллөөс сэргийлэх;

19.3.6.эмийн зохистой хэрэглээг сурталчлан таниулах;
19.3.7.эмнэлгийн мэргэжилтний ёс зүй, эрүүл мэндийн
байгууллагын ил тод байдал, хариуцлагыг дээшлүүлэх.

19.4.Эрүүл мэндийг дэмжих сангийн хөрөнгөөс аливаа татаас,
урамшуулал, тусламж олгохыг хориглоно.

19.5.Эрүүл мэндийг дэмжих сангийн хөрөнгийг зарцуулах, хяналт
тавих журмыг Засгийн газар батална.

20 дугаар зүйл. Кино урлагийг дэмжих сан

20.1. Кино урлагийг дэмжих сан нь кино урлагийг хөгжүүлэх,
үйлдвэрлэх, түгээн таниулахад дэмжлэг үзүүлэх зориулалттай байна.

20.2. Кино урлагийг дэмжих сангийн хөрөнгө нь энэ хуулийн 6.1-д
заасан эх үүсвэрээс бүрдэнэ.

20.3. Кино урлагийг дэмжих сангийн хөрөнгийг дараах арга хэмжээг
санхүүжүүлэхэд зарцуулна:

20.3.1. монгол болон хамтарсан кино бүтээх зориулалтаар
хөнгөлөлттэй зээл олгох;

20.3.2. кино үйлдвэрлэл, дэд бүтцийг сайжруулахад
дэмжлэг үзүүлэх;

20.3.3. олон улсын кино наадам, үзэсгэлэнд монгол
киногоор оролцох, Монгол Улсад олон улсын кино наадам зохион
байгуулахад дэмжлэг үзүүлэх;

20.3.4. улсын захиалгаар уран сайхны болон баримтат
кино, хүүхэд залуучуудад зориулсан кино бүтээл туурвихад дэмжлэг
үзүүлэх;

20.3.5.кино урлагийн салбарын хүний нөөцийг хөгжүүлэх, мэргэшүүлэх үйл ажиллагааг зохион байгуулахад дэмжлэг үзүүлэх.

20.4.Кино урлагийг дэмжих сангийн хөрөнгийг зарцуулах, хөнгөлөлттэй зээл олгох, сонгон шалгаруулах, эргэн төлүүлэх, түүнд хяналт тавих журмыг Засгийн газар батална.

21 дүгээр зүйл.Хөдөө аж ахуйг дэмжих сан

21.1.Хөдөө аж ахуйг дэмжих сан нь газар тариалан, мал аж ахуй эрхлэх үйл ажиллагааг дэмжих зориулалттай байна.

21.2.Хөдөө аж ахуйг дэмжих сангийн хөрөнгө нь энэ хуулийн 6.1-д заасан эх үүсвэрээс бүрдэнэ.

21.3.Хөдөө аж ахуйг дэмжих сангийн хөрөнгийг дараах арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд зарцуулна:

21.3.1.хөнгөлөлттэй зээлийг дараах зориулалтаар олгох;

21.3.1.а.усалгаатай тариаланг хөгжүүлэх, услалтын систем байгуулах, сэргээн засварлах;

21.3.1.б.таримал ургамлын үрийн аж ахуйг хөгжүүлэх;

21.3.1.в.хөдөө аж ахуйн техник, технологийн шинэчлэлт хийх.

21.3.2.тариалангийн газрыг нөхөн сэргээх, хөрсний үржил шимийг сайжруулах;

21.3.3.тариалангийн үйлдвэрлэл эрхлэгчээс стандартын шаардлага хангасан буудай худалдан авах, худалдах;

21.3.4.Хөдөө аж ахуйг дэмжих сангийн үндсэн хөрөнгөд засвар үйлчилгээ хийх;

21.3.5.бэлчээрийн даацыг тодорхойлох, мал оторлон өвөлжүүлэхтэй холбогдсон судалгаа явуулах;

21.3.6.худаг сэргээн засварлах, уст цэг шинээр гаргах;

21.3.7.Хөдөө аж ахуйг дэмжих сангийн үндсэн болон өр барагдуулахтай холбогдсон үйл ажиллагаа, үндсэн хөрөнгөтэй холбогдсон зардлыг санхүүжүүлэх.

21.4.Хөдөө аж ахуйг дэмжих сангаас мал, амьтныг зээлээр олгохыг хориглоно.

21.5.Энэ хуулийн 21.3.1-д заасан хөнгөлөлттэй зээл олгох, сонгон шалгаруулах, дамжуулан зээлдүүлэх, эргэн төлүүлэх, хяналт тавих журмыг Засгийн газар батална.

21.6.Энэ хуулийн 21.3.1-д заасан хөнгөлөлттэй зээлийг банкны зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтийг тогтмол ханган ажиллаж байгаа, орон нутагт салбартай банкаар дамжуулан олгоно.

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ ТУСГАЙ САНГИЙН УДИРДЛАГА, САНХҮҮЖИЛТ

22 дугаар зүйл.Тусгай сангийн удирдлага, зохион байгуулалт

22.1.Тусгай сангийн эх үүсвэр нь төрийн сангийн нэгдсэн дансанд байршина.

22.2.Хуульд өөрөөр заагаагүй бол энэ хуулийн 5.3.8, 5.3.11, 5.3.12, 5.3.15, 5.3.22-д заасан тусгай сангийн мөнгөн хөрөнгийн чөлөөт үлдэгдлийг санхүүгийн эрсдэл хамгийн бага байх хэлбэрээр удирдах үйл ажиллагааг санхүү, төсвийн болон тухайн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүд хамтран хэрэгжүүлнэ.

22.3.Энэ хуулийн 5.3.2, 5.3.5, 5.3.19, 5.3.20-д зааснаас бусад тусгай санд зориулан ажлын алба байгуулахыг хориглоно. Ажлын албаны орон тооны хязгаарыг Засгийн газар батална.

22.4.Энэ хуулийн 5.3.5-д заасан тусгай сан нь хугацаа хэтэрсэн өр, авлагыг барагдуулах зорилгоор дэргэдээ өр, авлага барагдуулах нэгжтэй байж болно.

22.5.Харьяалах төсвийн ерөнхийлөн захирагч нь тусгай сангийн хөрөнгийн бүрдүүлэлт, зарцуулалтыг хариуцан удирдаж, энэ хуульд заасан журмын дагуу хяналт тавьж, тайлагнана.

22.6.Төсвийн ерөнхийлөн захирагчаас энэ хуульд заасны дагуу тусгай санд төвлөрүүлэхээр төлөвлөсөн хөрөнгийн хэмжээг санхүү,

төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага Төсвийн тухай хуульд заасан журмын дагуу хянаж, тухайн жилийн төсвийн хүрээний мэдэгдэл болон улсын төсвийн төсөлд тусгана.

23 дугаар зүйл. Тусгай сангаас санхүүжилт хийх хэлбэр

23.1. Энэ хуулийн 3.2-т заасан тусгай сан болон энэ хуулийн 5.3.2, 5.3.5, 5.3.6, 5.3.19-д зааснаас бусад тусгай сангийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх төсөл, хөтөлбөр, арга хэмжээний санхүүжилтийг тухайн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний шийдвэрийг үндэслэн дараах хэлбэрээр олгоно:

23.1.1. урьдчилгаа олгож гүйцэтгэлээр санхүүжүүлэх буюу тухайн ажил, үйлчилгээний онцлог, шаардагдах хөрөнгийн хэмжээтэй уялдуулан үе шаттайгаар санхүүжүүлэх;

23.1.2. шууд санхүүжүүлэх буюу ажил, үйлчилгээг гүйцэтгэсний дараа санхүүжилтийг бүрэн хэмжээгээр нэг удаа олгох.

23.2. Засгийн газрын нөөц сангийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх төсөл, арга хэмжээ, гүйцэтгэх ажил, үйлчилгээний онцлог, зарцуулах хөрөнгийн хэмжээг харгалзан санхүүжилтийн хэлбэрийг санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага тогтооно.

23.3. Засгийн газрын нөөц сангаас олгох санхүүжилтийг тухайн төсөл, арга хэмжээ, ажил, үйлчилгээг хэрэгжүүлж байгаа төрийн болон төрийн бус байгууллага, хувь хүний харилцах дансанд шууд шилжүүлэхийг хориглоно.

23.4. Энэ хуулийн 5.3.5, 5.3.19-д заасан тусгай сангаас олгох зээлийн санхүүжилтийг төслийн хэрэгжилттэй холбож олгох буюу зээлдэгчийн худалдан авалт, төслийн гүйцэтгэлээр олгоно.

23.5. Тусгай сангийн санхүүжилтийг Төсвийн тухай хуульд заасан журмын дагуу хийнэ.

23.6. Энэ хуулийн 5.3.2, 5.3.5, 5.3.18, 5.3.19-д заасан тусгай сан нь Өрийн удирдлагын тухай хуулийн 39 дүгээр зүйлд заасан Өрийн мэдээллийн нэгдсэн санд зээлийн үлдэгдэлгүй, Зээлийн мэдээллийн санд хугацаа хэтэрсэн зээлийн үлдэгдэлгүй этгээдэд зээл олгоно.

ТАВДУГААР БҮЛЭГ ТУСГАЙ САНГИЙН ТАЙЛАГНАЛ, ИЛ ТОД БАЙДАЛ, ХЯНАЛТ

24 дүгээр зүйл.Тусгай сангийн тайлагнал, ил тод байдал

24.1.Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нь тусгай сангийн зарцуулалтын тайланг хагас, бүтэн жилээр гаргаж, Төсвийн тухай хуулийн 54 дүгээр зүйлд заасан тайланд тусган санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад ирүүлнэ.

24.2.Тусгай сангийн хөрөнгийн зарцуулалт, гүйцэтгэл, санхүүжүүлсэн төсөл, арга хэмжээний мэдээллийг холбогдох шийдвэрийн хамт тухайн шийдвэр гарсан сард нь нэгтгэн олон нийтэд нээлттэй тайлагнаж, Шилэн дансны тухай хуульд заасан журмын дагуу байгууллагын цахим хуудас болон шилэн дансны нэгдсэн цахим хуудсаар дамжуулан хуульд заасан хугацаанд тогтмол мэдээлнэ.

24.3.Тусгай сангийн зарцуулалтын жилийн эцсийн тайланд Төрийн аудитын тухай хуульд¹³ заасны дагуу аудит хийж, дүгнэлт гаргана.

24.4.Засгийн газрын нөөц сан, Төсвийн тогтворжуулалтийн сангийн зарцуулалтын тайланг санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага Төсвийн тухай хуулийн 54.4-т заасан тайланд тусгаж, Засгийн газар болон Улсын Их Хуралд тайлагнана.

24.5.Тусгай сангийн жилийн эцсийн зарцуулалтын тайланг аудитын дүгнэлтийн хамт уг тайлан гарснаас хойш 20 хоногийн дотор байгууллагын шилэн данс, цахим хуудсаар дамжуулан нийтэд мэдээлнэ.

24.6.Энэ хуулийн 5.3.2, 5.3.5, 5.3.18, 5.3.19-д заасан тусгай сан шинээр олгох зээлийн эх үүсвэрийн хэмжээ, сонгон шалгаруулалтын журам, тавих шаардлага, бүрдүүлэх баримт бичгийн жагсаалтыг цахим хуудсаараа дамжуулан мэдээлж, мэдээллийг тогтмол шинэчилнэ.

24.7.Энэ хуулийн 5.3.2, 5.3.5, 5.3.18, 5.3.19, 5.3.20-д заасан тусгай сангаас зээл, буцалтгүй тусламж, санхүүгийн дэмжлэг авахаар хүсэлт ирүүлсэн иргэд, хуулийн этгээдийн бизнес төлөвлөгөөгөө танилцуулах, түүнийг сонгон шалгаруулах, үнэлэх үйл явцыг олон нийтийн хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр нээлттэй, ил тод зохион байгуулна.

---

¹³ Төрийн аудитын тухай хууль “Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 2003 оны 02 дугаарт нийтлэгдсэн.

25 дугаар зүйл.Тусгай сангийн хөрөнгийн зарцуулалтад хяналт тавих

25.1.Төсвийн тухай хуулийн 69 дүгээр зүйлд заасан журмын дагуу тусгай сангийн хөрөнгийн зарцуулалтад хяналт, шалгалт хийнэ.

25.2.Улсын Их Хурлын холбогдох Байнгын хороо шаардлагатай гэж үзвэл тусгай сангийн хөрөнгийн зарцуулалтын тайланг хэлэлцэж болно.

25.3.Засгийн газрын нөөц сангийн хөрөнгийн зарцуулалтын явцад санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага хяналт тавина.

25.4.Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нь Засгийн газрын нөөц сангийн санхүүжилтээр тухайн салбарт хэрэгжүүлсэн төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилт, хөрөнгийн зарцуулалтад хяналт тавина.

25.5.Энэ хуулийн 5.3.2, 5.3.5, 5.3.18, 5.3.19-д заасан тусгай сангийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх төсөл, арга хэмжээг сонгон шалгаруулах хороо, төслийн удирдах хороо болон хяналтын хорооны бүрэлдэхүүнд төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн байгууллагын төлөөллийг оролцуулах ба тусгай сангийн хөрөнгийн зарцуулалт, үйл ажиллагаанд хяналт тавихад олон нийтийн оролцоог хангана.

ЗУРГАДУГААР БҮЛЭГ БУСАД ЗҮЙЛ

26 дугаар зүйл.Тусгай сангийн үйл ажиллагаанд хориглох зүйл

26.1.Тусгай сангийн хөрөнгийг батлагдсан төсвөөс хэтрүүлэх, хуульд зааснаас өөр зориулалтаар ашиглах, зарцуулахыг хориглоно.

26.2.Тусгай сангийн эх үүсвэрээр төсөл, арга хэмжээ санхүүжүүлэх шийдвэр гаргах албан тушаалтан ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуульд¹⁴ заасан журмын дагуу тухай бүр авч хэрэгжүүлнэ.

¹⁴ Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хууль “Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 2012 оны 08 дугаарт нийтлэгдсэн.

**27 дугаар зүйл.Хууль зөрчигчид хүлээлгэх
хариуцлага**

27.1.Энэ хуулийг зөрчсөн албан тушаалтны үйлдэл нь гэмт хэргийн шинжгүй бол Төрийн албаны тухай хуульд¹⁵ заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

27.2.Энэ хуулийг зөрчсөн хүн, хуулийн этгээдэд Эрүүгийн хууль, эсхүл Зөрчлийн тухай хуульд¹⁶ заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

28 дугаар зүйл.Хууль хүчин төгөлдөр болох

28.1.Энэ хуулийг 2020 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2019 оны 11 дүгээр
сарын 13-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТУСГАЙ САНГИЙН
ТУХАЙ ХУУЛЬ ХҮЧИНГҮЙ БОЛСОНД
ТООЦОХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.2006 оны 06 дугаар сарын 29-ний өдөр баталсан Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийг хүчингүй болсонд тооцсугай.

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/ хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Г.ЗАНДАНШАТАР

¹⁵ Төрийн албаны тухай хууль “Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 2018 оны 01 дугаарт нийтлэгдсэн.

¹⁶ Зөрчлийн тухай хууль “Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 2017 оны 24 дугаарт нийтлэгдсэн.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2019 оны 11 дүгээр
сарын 13-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ИРЭЭДҮЙН ТЭТГЭВРИЙН НӨӨЦ САНГИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬ ХҮЧИНГҮЙ БОЛСОНД ТООЦОХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. 2016 оны 01 дүгээр сарын 22-ны өдөр баталсан Ирээдүйн тэтгэврийн нөөц сангийн тухай хуулийг хүчингүй болсонд тооцсугай.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/ хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА

Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2019 оны 11 дүгээр
сарын 13-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ӨРИЙН УДИРДЛАГЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Өрийн удирдлагын тухай хуулийн 34 дүгээр зүйлийн 34.3.4 дэх заалтын “сангийн” гэснийг, 35 дугаар зүйлийн 35.6 дахь хэсгийн “баталгааны санд” гэснийг, 37 дугаар зүйлийн 37.1, 37.3 дахь хэсгийн “Засгийн газрын өрийн баталгааны сангаас” гэснийг, мөн зүйлийн гарчгийн, 37.5 дахь хэсгийн “сангаас” гэснийг тус тус хассугай.

2 дугаар зүйл. Өрийн удирдлагын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1.13 дахь заалт, 36 дугаар зүйлийг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/ хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА

Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2019 оны 11 дүгээр
сарын 13-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Төсвийн тухай хуулийн 25 дугаар зүйлийн 25.2 дахь хэсгийн “Зөвхөн дор дурдсан” гэснийг “Хуульд өөрөөр заагаагүй бол зөвхөн доор дурдсан” гэж өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл.Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.4 дэх хэсэг, 8.6 дахь хэсгийн эхний өгүүлбэр, 12 дугаар зүйлийн 12.1.2 дахь заалт, 19 дүгээр зүйлийн 19.6.1 дэх заалт, 21 дүгээр зүйлийн 21.1 дэх хэсэг, 32 дугаар зүйлийн 32.1 дэх хэсгийн “төсөв, Ирээдүйн тэтгэврийн нөөц сангийн төсөв,” гэснийг, 8 дугаар зүйлийн 8.8, 8.9 дэх хэсэг, 9 дүгээр зүйлийн 9.1.2 дахь заалтын “Ирээдүйн тэтгэврийн нөөц сангийн төсөв” гэснийг, 8 дугаар зүйлийн 8.6.3 дахь заалтын “төсөв, Ирээдүйн тэтгэврийн нөөц сангийн жилийн төсөв” гэснийг, 33 дугаар зүйлийн 33.1 дэх хэсгийн “төсөв, болон Ирээдүйн тэтгэврийн нөөц сангийн төсөв” гэснийг, 42 дугаар зүйлийн 42.3.3 дахь заалтын “төсөв, Ирээдүйн тэтгэврийн нөөц сангийн” гэснийг, 71 дүгээр зүйлийн 71.5 дахь хэсгийн “”, 8 дугаар зүйлийн 8.4, 8.6 дахь хэсэг, мөн зүйлийн 8.6.3 дахь заалт, 12 дугаар зүйлийн 12.1.2 дахь заалт, 19 дүгээр зүйлийн 19.6.1 дэх заалт, 21 дүгээр зүйлийн 21.1 дэх хэсэг, 32 дугаар зүйлийн 32.1 дэх хэсэг, 42 дугаар зүйлийн 42.3.3 дахь заалтын “Ирээдүйн тэтгэврийн нөөц сангийн” гэснийг, 8 дугаар зүйлийн 8.8, 8.9 дэх хэсэг, 9 дүгээр зүйлийн 9.1.2 дахь заалтын “Ирээдүйн тэтгэврийн нөөц сангийн төсөв,” гэснийг, 33 дугаар зүйлийн 33.1 дэх хэсгийн “болон Ирээдүйн тэтгэврийн нөөц сангийн” гэснийг 2020 оны 07 дугаар сарын 01-ний өдрөөс” гэснийг, 34 дүгээр зүйлийн 34.1.5 дахь заалтын “сангийн” гэснийг тус тус хассугай.

3 дугаар зүйл.Төсвийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.54 дэх заалтыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

4 дүгээр зүйл.Энэ хуулийг Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/ хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА

Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2019 оны 11 дүгээр
сарын 13-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ҮЙЛДВЭРЛЭЛИЙГ ДЭМЖИХ ТУХАЙ ХУУЛЬ ХҮЧИНГҮЙ БОЛСОНД ТООЦОХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. 2015 оны 07 дугаар сарын 09-ний өдөр баталсан Үйлдвэрлэлийг дэмжих тухай хуулийг хүчингүй болсонд тооцсугай.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/ хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2019 оны 11 дүгээр
сарын 13-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

АГААРЫН БОХИРДЛЫН ТӨЛБӨРИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.6 дахь хэсгийн “Агаарын бохирдлын эсрэг санд” гэснийг “Байгаль орчин, уур амьсгалын санд” гэж өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/ хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2019 оны 11 дүгээр
сарын 13-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

АГААРЫН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ЗАРИМ ЗҮЙЛ ХҮЧИНГҮЙ БОЛСОНД ТООЦОХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Агаарын тухай хуулийн 29¹ дүгээр зүйлийг хүчингүй болсонд тооцсугай.

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/ хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2019 оны 11 дүгээр
сарын 13-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ЗЭЭЛИЙН БАТЛАН ДААЛТЫН САНГИЙН
ТУХАЙ ХУУЛИЙН ЗАРИМ ЗААЛТ, ХЭСЭГ
ХҮЧИНГҮЙ БОЛСОНД ТООЦОХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Зээлийн батлан даалтын сангийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.4 дэх заалт, 11 дүгээр зүйлийн 11.2 дахь хэсэг, 13 дугаар зүйлийн 13.2, 13.3, 13.4 дэх хэсгийг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/ хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2019 оны 11 дүгээр
сарын 13-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ
ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ
ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 49 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг, 54 дүгээр зүйлийн 10 дахь хэсгийн “12 дугаар” гэснийг “7 дугаар” гэж, 54 дүгээр зүйлийн 11 дэх хэсгийн “Байгаль хамгаалах журмын эсрэг” гэснийг “Хүрээлэн байгаа орчны эсрэг” гэж өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл.Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 54 дүгээр зүйлийн 9 дэх хэсгийг хүчингүй болсонд тооцсугай.

3 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/ хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2019 оны 11 дүгээр
сарын 13-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ОЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Ойн тухай хуулийн 40 дүгээр зүйлийн 40.5 дахь хэсгийн “5.4.2-т заасан” гэснийг “5.3.1-д заасан” гэж өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/ хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2019 оны 11 дүгээр
сарын 13-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ТАМХИНЫ ХЯНАЛТЫН ТУХАЙ
ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Тамхины хяналтын тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.2, 10.5 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/10 дугаар зүйлийн 10.2 дахь хэсэг:

“10.2.Сан нь Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 19.2-т заасан эх үүсвэрээс бүрдэнэ.”

2/10 дугаар зүйлийн 10.5 дахь хэсэг:

“10.5.Сангийн хөрөнгийг Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 19.3-т заасан зориулалтаар зарцуулна.”

2 дугаар зүйл.Тамхины хяналтын тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.4 дэх хэсгийг хүчингүй болсонд тооцугай.

3 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/ хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2019 оны 11 дүгээр
сарын 13-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**АЖ АХУЙН НЭГЖИЙН ОРЛОГЫН
АЛБАН ТАТВАРЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.1.8 дахь заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“15.1.8.Спортыг дэмжих санд спортын холбоо, клубийн үйл ажиллагааг дэмжих зорилгоор өгсөн 10 сая хүртэлх төгрөгийн хандив”

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/ хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2019 оны 11 дүгээр
сарын 13-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТУСГАЙ САНГИЙН
ТУХАЙ ХУУЛЬ /ШИНЭЧИЛСЭН НАЙРУУЛГА/-ИЙГ
ДАГАЖ МӨРДӨХ ЖУРМЫН ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/ хүчин төгөлдөр үйлчилж эхлэхээс өмнө Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сан, Мал хамгаалах сангийн санхүүгийн тайланд бүртгэлтэй хөрөнгө, өглөг, авлагыг Хөдөө аж ахуйг дэмжих санд шилжүүлнэ.

2 дугаар зүйл.Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-ийн 15 дугаар зүйлийг 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдөр хүртэл дагаж мөрдөнө.

3 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/ хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2019 оны 11 дүгээр
сарын 13-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ЖИЖИГ, ДУНД ҮЙЛДВЭР ҮЙЛЧИЛГЭЭГ
ДЭМЖИХ ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ
ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Жижиг, дунд үйлдвэр, үйлчилгээг дэмжих тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.4 дэх хэсгийн “14.2” гэснийг “16.3” гэж, мөн зүйлийн 11.5 дахь хэсгийн “14.6” гэснийг “16.7” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/ хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2019 оны 11 дүгээр
сарын 22-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**АШИГТ МАЛТМАЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД
НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Ашигт малтмалын тухай хуулийн 47 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг нэмсүгэй:

1/47 дугаар зүйлийн 47.16, 47.17, 47.18, 47.19 дэх хэсэг:

“47.16.Ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр төлөгч нь доор дурдсан үйл ажиллагаанд бүх төрлийн ашигт малтмалын борлуулалтын үнэлгээнээс ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийг энэ хуулийн 47.7-д заасны дагуу давхардуулалгүй ногдуулж улсын төсөвт төлнө:

47.16.1.худалдсан, худалдахаар ачуулсан;

47.16.2.экспортолсон;

47.16.3.өөрийн хэрэгцээнд ашигласан.

47.17.Нүүрс, нүүрсний бүтээгдэхүүний ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийг энэ хуулийн 47.3.3-т заасан хувь дээр тухайн бүтээгдэхүүний нэр төрөл, зах зээлийн үнийн өсөлтөөс хамаарч доор дурдсан хувийг нэмэгдүүлж тооцно:

№	Бүтээгдэхүүний нэр төрөл	Хэмжих нэгж	Жишиж үнэлэх бүтээгдэхүүн	Зах зээлийн үнийн түвшин /ам.доллараар/	Үндсэн хувь дээр нэмж ногдуулах хувь
1	Боловсруулаагүй нүүрс	тн	Нүүрс	0-25 хүртэл	0.00
				25-50 хүртэл	1.00
				50-75 хүртэл	2.00
				75-100 хүртэл	3.00
				100-125 хүртэл	4.00
				125 ба түүнээс дээш	5.00
2	Баяжуулсан нүүрс (хуурай болон нойтон аргаар технологийн боловсруулалт хийсэн)	тн	Нүүрс	0-100 хүртэл	0.00
				100-130 хүртэл	1.00
				130-160 хүртэл	1.50
				160-190 хүртэл	2.00
				190-210 хүртэл	2.50
				210 ба түүнээс дээш	3.00

3	Эцсийн бүтээгдэхүүн (хагас кокс, кокс, хий, шингэн түлш, нүүрс-химийн бүтээгдэхүүн)	тн	Кокс	0-160 хүртэл	0.00
				160-190 хүртэл	0.50
				190-210 хүртэл	1.00
				210-240 хүртэл	1.50
				240-270 хүртэл	2.00
				270 ба түүнээс дээш	2.50

47.18.Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч болон ашигт малтмал дамжуулан борлуулсан этгээд ашигт малтмал худалдсан, худалдахаар ачуулсан тухай бүр татварын хууль тогтоомжид заасан төлбөрийн баримт үйлдэх бөгөөд уг төлбөрийн баримтад ашигт малтмалын нэр төрөл, ангилал, тоо хэмжээ, борлуулалтын үнэлгээ, ногдуулсан ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийн дүнг тусгасан байна.

47.19.Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл эзэмшдэггүй этгээдээс ашигт малтмал худалдан авсан энэ хуулийн 47.1.3-т зааснаас бусад төлбөр төлөгч нь худалдан авсан ашигт малтмалд ногдох ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийг суутган авах бөгөөд 47.10, 47.11-д заасны дагуу тайлагнаж төсөвт төлнө.”

2 дугаар зүйл.Ашигт малтмалын тухай хуулийн 47.8 дахь хэсгийн “47.5” гэсний дараа “, 47.17” гэж нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл.Ашигт малтмалын тухай хуулийн дараах хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/47 дугаар зүйлийн 47.1 дэх хэсэг:

“47.1.Доор дурдсан этгээд ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр төлөгч байна:

- 47.1.1.ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч;
- 47.1.2.ашигт малтмал экспортолсон этгээд;
- 47.1.3.Монголбанк, түүнээс эрх олгосон арилжааны банканд алт тушаасан этгээд.”

2/47 дугаар зүйлийн 47.3 дахь хэсэг:

“47.3.Ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийг дараах хэмжээгээр ногдуулна:

47.3.1. олборлож өөрийн хэрэгцээнд ашигласан, дотоодод худалдсан, эсхүл худалдахаар ачуулсан нүүрсний нөөц ашигласны төлбөр борлуулалтын үнэлгээний 2.5 хувь;

47.3.2. Монголбанк, түүнээс эрх олгосон арилжааны банканд худалдсан алтанд ногдох нөөц ашигласны төлбөр борлуулалтын үнэлгээний 5.0 хувь байх бөгөөд энэ хуулийн 47.5-д заасан хувиар нэмэгдүүлж тооцохгүй;

47.3.3. энэ хуулийн 47.3.1, 47.3.2-т зааснаас бусад бүх төрлийн ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр тухайн бүтээгдэхүүний борлуулалтын үнэлгээний 5.0 хувь.”

3/47 дугаар зүйлийн 47.6 дахь хэсэг:

“47.6. Ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийн хувийг тооцох, төлбөр ногдуулах, тайлагнах, төлөх журмыг Засгийн газар батална.”

4/47 дугаар зүйлийн 47.7 дахь хэсэг:

“47.7. Ашигт малтмалыг шууд, эсхүл ашигт агуулгыг нэмэгдүүлэн баяжмал, бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн экспортлоход төлбөрийг давхардуулан ногдуулахгүй бөгөөд тухайн ашигт малтмалд төлбөр ногдуулах үнэлгээ, хувь хэмжээнээс хамаарч энэ хуулийн 47.18-д заасан төлбөрийн баримт, 47.19-д заасны дагуу суутган ногдуулсан тайланг үндэслэн өмнө нь ногдуулсан төлбөрийг хасаж тооцно.”

4 дүгээр зүйл. Ашигт малтмалын тухай хуулийн 47.2 дахь хэсгийн “47.1” гэснийг “47.16” гэж, 47.5 дахь хэсгийн “47.4-т заасан нэмэлт төлбөрийн хувийг дараах байдлаар тодорхойлно:” гэснийг “47.3.3-т заасан хувь дээр тухайн бүтээгдэхүүний зах зээлийн үнийн өсөлт, боловсруулалтын түвшингээс хамаарч доор дурдсан хувийг нэмэгдүүлж тооцно:” гэж, 47.11 дэх хэсгийн “этгээдээс” гэснийг “хувь хүнээс” гэж, 47.14 дэх хэсгийн “биржийн нэрийг” гэснийг “биржийн, зах зээлийн үнийн эх сурвалжийн нэрийг” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

5 дугаар зүйл. Ашигт малтмалын тухай хуулийн 47³ дугаар зүйлийн 47³.2 дахь хэсгийн “47.4,” гэснийг хассугай.

6 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2019 оны 11 дүгээр сарын 25-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2019 оны 11 дүгээр
сарын 22-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

АШИГТ МАЛТМАЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙГ ДАГАЖ МӨРДӨХ ЖУРМЫН ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. 2019 оны 10 дугаар сарын 30-ны өдрөөс 11 дүгээр сарын 25-ны өдрийг хүртэлх хугацаанд ашигт малтмалыг өөрийн хэрэгцээнд ашигласан, худалдсан, экспортолсон, эсхүл худалдахаар ачуулсан доор дурдсан этгээд нь 2019 оны 11 дүгээр сарын 22-ны өдөр баталсан Ашигт малтмалын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн дагуу энэ хугацаанд хамаарах ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийг тооцож улсын төсөвт төлнө:

- 1.1. Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч;
- 1.2. Ашигт малтмал экспортолсон этгээд;
- 1.3. Монголбанк, түүнээс эрх олгосон арилжааны банканд алт тушаасан этгээд.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Ашигт малтмалын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА

Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2019 оны 11 дүгээр
сарын 28-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ГААЛИЙН АЛБАН ТАТВАРЫГ ХӨНГӨЛӨХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Дорноговь аймгийн Сайншанд сумын нутагт барих газрын тос боловсруулах үйлдвэрийн ажилчдын хотхоны барилга байгууламжийн үндсэн хөрөнгө бий болгоход шаардагдах, дотоодын үйлдвэрлэлээс хангах боломжгүй импортоор оруулах барааны гаалийн албан татварыг 100 хувь хөнгөлсүгэй.

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийн 1 дүгээр зүйлд заасан барааны жагсаалтыг “Барааг тодорхойлох, кодлох уялдуулсан систем /БТКУС/”-ийн ангиллын дагуу Засгийн газар батална.

3 дугаар зүйл.Энэ хуулийг 2020 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдөр хүртэл дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2019 оны 11 дүгээр
сарын 28-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ГААЛИЙН АЛБАН ТАТВАРЫГ
ХӨНГӨЛӨХ ТУХАЙ ХУУЛИЙГ ДАГАЖ
МӨРДӨХ ЖУРМЫН ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Дорноговь аймгийн Сайншанд сумын нутагт барих газрын тос боловсруулах үйлдвэрийн ажилчдын хотхоны барилга байгууламжийн үндсэн хөрөнгө бий болгоход шаардагдах, дотоодын үйлдвэрлэлээс хангах боломжгүй импортоор оруулах бараанд тухайн онд ногдуулан төлсөн гаалийн албан татварыг төсвийн дараагийн жилийн эхний улиралд татвар төлөгчид буцаан олгоно.

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг 2019 оны 11 дүгээр сарын 28-ны өдөр баталсан Гаалийн албан татварыг хөнгөлөх тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2019 оны 11 дүгээр
сарын 28-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**НЭМЭГДСЭН ӨРТГИЙН АЛБАН
ТАТВАРААС ЧӨЛӨӨЛӨХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Дорноговь аймгийн Сайншанд сумын нутагт барих газрын тос боловсруулах үйлдвэрийн ажилчдын хотхоны барилга байгууламжийн үндсэн хөрөнгө бий болгоход шаардагдах, дотоодын үйлдвэрлэлээс хангах боломжгүй импортоор оруулах барааг нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлсүгэй.

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийн 1 дүгээр зүйлд заасан барааны жагсаалтыг “Барааг тодорхойлох, кодлох уялдуулсан систем /БТКУС/”-ийн ангиллын дагуу Засгийн газар батална.

3 дугаар зүйл.Энэ хуулийг 2020 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдөр хүртэл дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2019 оны 11 дүгээр
сарын 28-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ОНЦГОЙ АЛБАН ТАТВАРААС
ЧӨЛӨӨЛӨХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Монгол Улсын Засгийн газар, Холбооны Бүгд Найрамдах Герман Улсын Засгийн газар хооронд байгуулсан “Биологийн олон янз байдлыг хамгаалах ба уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицох нь-III төсөл”-ийн хөрөнгөөр импортоор оруулах суудлын автомашиныг онцгой албан татвараас чөлөөлсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2019 оны 11 дүгээр
сарын 08-ны өдөр

Дугаар 87

Улаанбаатар
хот

Хуулийн төсөл буцаах тухай

Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 22 дугаар зүйлийн 22.5 дахь хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Монгол Улсын Засгийн газраас 2019 оны 09 дүгээр сарын 26-ны өдөр Улсын Их Хуралд Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-ийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Тариалангийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг нэгдсэн хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонх тухайн асуудлаар хууль гаргах шаардлагагүй гэж үзсэн тул хууль санаачлагчид нь буцаасугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2019 оны 11 дүгээр
сарын 08-ны өдөр

Дугаар 88

Улаанбаатар
хот

Хуулийн төсөл буцаах тухай

Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 22 дугаар зүйлийн 22.5 дахь хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Монгол Улсын Засгийн газраас 2019 оны 09 дүгээр сарын 26-ны өдөр Улсын Их Хуралд Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-ийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Усны тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг нэгдсэн хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонх тухайн асуудлаар хууль гаргах шаардлагагүй гэж үзсэн тул хууль санаачлагчид нь буцаасугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2019 оны 11 дүгээр
сарын 22-ны өдөр

Дугаар 93

Улаанбаатар
хот

Хуулийн төсөл буцаах тухай

Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 19.3.7 дахь заалтыг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Монгол Улсын Их Хурлын гишүүн З.Нарантуяа, Б.Бат-Эрдэнэ нарын гишүүнээс 2019 оны 10 дугаар сарын 04-ний өдөр Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн Эрүүгийн хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалыг санал хураалтад оролцсон гишүүдийн олонх дэмжээгүй тул хуулийн төслийг хууль санаачлагчид нь буцаасугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2019 оны 11 дүгээр
сарын 28-ны өдөр

Дугаар 96

Улаанбаатар
хот

Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай

Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 43 дугаар зүйлийн 43.1 дэх хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Нийгмийн халамжийн тухай хуулийн 13.1.5-д заасан хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэгдсэн өрхийн 0-18 хүртэлх насны, хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж авах хүсэлт гаргасан хүүхэд бүрд сар бүр бэлэн мөнгөөр олгосугай.

2.Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж олгохтой холбогдуулан дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхийг Монгол Улсын Засгийн газар /У.Хүрэлсүх/-т даалгасугай:

1/энэ тогтоолын 1 дэх заалтад заасан тэтгэмжийг 2020 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн олгох;

2/хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг олгоход шаардагдах санхүүжилтийг цаашид жил бүрийн улсын төсөвт тусган шийдвэрлүүлэх.

3.Энэ тогтоолыг баталсантай холбогдуулан “Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн хамрах хүрээг нэмэгдүүлэх талаар авах арга хэмжээний тухай” Монгол Улсын Их Хурлын 2018 оны 05 дугаар сарын 30-ны өдрийн 40 дүгээр тогтоолыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2019 оны 11 дүгээр
сарын 29-ний өдөр

Дугаар 97

Улаанбаатар
хот

Ардчилсан хувьсгалын 30 жилийн ойн медаль бий болгох тухай

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Хорин тавдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 13 дахь заалтыг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Ардчилсан хувьсгалын 30 жилийн ойн медаль бий болгосугай.

2.Ардчилсан хувьсгалын 30 жилийн ойн медалийн тодорхойлолтыг 1 дүгээр, медаль олгох журмыг 2 дугаар хавсралтаар тус тус баталсугай.

3.Энэ тогтоолыг 2019 оны 11 дүгээр сарын 29-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Г.ЗАНДАНШАТАР

Монгол Улсын Их Хурлын 2019 оны
97 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралт

АРДЧИЛСАН ХУВЬСГАЛЫН 30 ЖИЛИЙН ОЙН МЕДАЛИЙН ТОДОРХОЙЛОЛТ

Нэг.Медалийн хэлбэр дүрс, бэлгэдэл утгын товч тайлбар

1.1. Ардчилсан хувьсгалын 30 жилийн ойн медаль нь зүүлт, тэмдэг гэсэн хоёр хэсгээс бүрдэнэ. Медалийн голд дугуй шар хүрээтэй хөх өнгийн дэвсгэр дээр дөрвөн морин толгойтой цагаан хас нь цагаан морин жилийн ардчилсан хувьсгалд манлайлан оролцсон дөрвөн холбооны эв нэгдлийн хүчний утга агуулгыг илэрхийлнэ.

1.2. Цагаан хасын голд циркон шигтгээ хийгдэнэ.

1.3. Ардчилсан хувьсгалын шударга ариун үйлс үеийн үед мөнхөд гэрэлтэн байхыг билэгдсэн утгатай байна.

1.4. Дугуй шар хүрээний гаднах дөрвөн навчин хээ нь өвөг дээдсийн үеэс хүн байгалиа дээдлэн ирсэн хувируулах түүхтэй бөгөөд хэн ч халдашгүй баялаг эх орон дөрвөн зүг найман зовхист цэцэглэн хөгжихийг билэгдэнэ.

1.5. Медалийн зүүлтний голд хөх дэвсгэр дээр ардчилсан хувьсгалын 30 жилийн ойг билэгдсэн цагаан өнгийн 30 гэсэн кирилл тоо, хүндэтгэлийн алтан шар навч байрлуулна.

Хоёр.Медалийн хийц, хэмжээ

2.1. Медалийн зүүлт болох дээд хэсэг тэгш өнцөгтэй, өндөр нь 14 мм, доод хэсэг нь угалзан хэлбэртэй мухар өнцөгтэй, өндрийн хэмжээ 17 мм, зүүлт хэсгийн сэнжний радиус 2 мм, медалийн эх биеийн сэнж 2 мм, медалийн эх бие 3 мм зузаантай, зүүлттэйгээ нийлээд нийт өндөр нь 57 мм, медалийн эх биеийн өндөр болон өргөн нь 33 мм байна.

2.2.Медалийн зүүлтний дэвсгэр хөх өнгийн паалангаар хийгдэх бөгөөд алтан шар навч, 30 гэсэн тоо нь тус бүр 1 мм товойж хийгдэнэ.

2.3.Медалийн эх биеийн дотор дэвсгэр хөх өнгийн паалантай ба дөрвөн морин толгойтой шигтгээ бүхий хас байрлаж байгаа дугуйны зузаан нь урагшаа төвийсөн 2 мм зузаантай, медалийн ар талд “АРДЧИЛСАН ХУВЬСГАЛЫН 30 ЖИЛ” гэж товойлгон бичсэн байна. Зүүлтний зузаан 3 мм байна.

2.4.Зүүлт, тэмдэг хоёрыг цагиргаар холбох бөгөөд зүүлтний ар талд медалийн дугаар, түүнийг тогтоох зүүтэй байна. Медалийн дугаарыг үнэмлэхэд бичнэ.

2.5. Зүүлт, тэмдгийг гуулиар хийж алтаар өнгөлнө.

Монгол Улсын Их Хурлын 2019 оны
97 дугаар тогтоолын 2 дугаар хавсралт

АРДЧИЛСАН ХУВЬСГАЛЫН 30 ЖИЛИЙН ОЙН МЕДАЛЬ ОЛГОХ ЖУРАМ

1. Монгол Улсын Ерөнхийлөгч Ардчилсан хувьсгалын 30 жилийн ойн медалийг зарлиг гаргаж шагнах бөгөөд үнэмлэх олгоно.

2. Ардчилсан хувьсгалын 30 жилийн ойн медалиар Монгол оронд Ардчилсан хувьсгалын үйл хэрэгт манлайлан оролцсон, талархан хүлээн авч, ардчиллыг түгээн дэлгэрүүлэх, төгөлдөржүүлэн хөгжүүлэхэд хувь нэмэр оруулсан төр, нийгэм, урлаг, соёлын нэртэй зүтгэлтэн, эрдэмтэн, судлаач, зохиолч, уран бүтээлч болон бусад иргэнийг шагнана.

3. Ардчилсан хувьсгалын 30 жилийн ойн медалиар гадаадын иргэнийг шагнаж болно.

4. Ардчилсан хувьсгалын 30 жилийн ойн медалиар шагнуулах хүмүүсийн нэрийн жагсаалтыг эрхэлдэг ажил, нас, ажилласан жил, ардчиллыг түгээн дэлгэрүүлэх үйл хэрэгт оруулсан хувь нэмэр гэсэн үзүүлэлтээр гаргаж, Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн 1999 оны 71 дүгээр зарлигаар баталсан “Монгол Улсын цол хүртээх, одон медалиар шагнах журам”-д заасан эрх бүхий хүмүүс Монгол Улсын Ерөнхийлөгчид өргөн мэдүүлнэ.

5. Улсын цол хүртсэн, одон, медалиар шагнагдсан хүмүүсийг ойн медалиар давхар шагнаж болно.

6. Медалийг Ардчилсан хувьсгалын 30 жилийн ойг тэмдэглэх үйл ажиллагааны хүрээнд нэг удаа олгоно.

7. Ардчилсан хувьсгалын 30 жилийн ойн медалиар нэхэн шагнахгүй.

8. Ардчилсан хувьсгалын 30 жилийн ойн медалийг үнэмлэхийн хамт Монгол Улсын Ерөнхийлөгч, Улсын Их Хурлын дарга, дэд дарга, улс төрийн намын удирдлага, Улсын Их Хурлын гишүүн, Засгийн газрын гишүүн, Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн Тамгын газрын дарга, Ерөнхийлөгчийн зөвлөх, аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын дарга, Засаг дарга гардуулна.

Хаяг:

“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн редакц,
Улаанбаатар-14201, Төрийн ордон 124 тоот
И-мэйл: turiin_medecelel@parliament.mn

Утас: 262420

Хэвлэлийн хуудас: 2,5

Индекс: 200003